

## „EDINOST“

Izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob **torkih, četrčkih in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za en mesec . . . 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.—, „4.50 za pol leta . . . 6.—, „9.— za vse leto . . . 12.—, „18.—

Naročnino je plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

## EDINOST

Oglaš: se računa po tarifu v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulice Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, kor nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisni se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema **upravištvo** ulice Molino piccolo št. 3, II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprište reklama cije so proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„Edinosti je moč“.

## Grozen zločin.

Istrski Italijani povdarjajo vedno svojo „avita coltura“. Nam je seveda znano v čem da sestoji ta kultura. Vpliv te „kulture“ je pogubonos in usoden na vse strani: kmet propada gospodarski pod tem uplivom; ta vpliv zastruplja vse javno življenje, ker uničuje tudi najprimitivnejše zahteve uljudnosti v medsebojnem občevarju; ta vpliv po- ojustruje narodne borbe, ker je v službi ideje iz- ključnega nadvladja jedne narodnosti nad drugo, manjšine nad večino; ta vpliv uničuje v ljudstvu vero v zakone in oblasti, ker vsikdar in povsodi skuša vzbujati domnevanje, da so izven zakona oni, ki žive in se pasejo v senci avite colture, da torej nismo vsi jednaki pred zakoni itd. A ravno v tem poslednjem pogledu je najpo- gibeljnejše delovanje vpliva avite colture istrske. Saj je naravno, da se je slednjič med italijanskim ljudstvom moralo ukoreniniti domnevanje, da njemu je dovoljeno vse in da se mu ni ničesar in niko- gar bati.

Tako je seme, ki je seje avita coltura istr- ska! A sadovi iz tega semena se množe na uprav grozen način in še posebno v poslednji dobi, par let sem.

Že dogodki povodom afere o dvojezičnih na- pisih pokazali so nam v bengaličnem svitu, kako grozno je vpliv avite colture razdejal po Istri ono pravno podlago, na koji jedini morejo sloneti nor- malni in zdravi odnošaji, ne le pri nas, ampak po vsem božjem svetu. Že piranski demonstrantje, sanskiloti in oni v glaze-rokovicah, proti dvoje- zičnim napisom na sodnih oblastih, bili so nam klasične priče, v kaki smeri deluje vpliv avite colture istrske, v zmislu domnevanja namreč, da njim je dovoljeno — vse! In od teh piranskih iz- gredov smo lezli v tem zmislu, lepo postopno in dosledno više in više.

V Piranu so demonstrirali proti vidnim zna-

kom v zakonih zajamčene ravnopravnosti; a ker je vlada tisti organ, ki mora čuvati in izvrševati iste zakone, obrnne so bile demonstracije tudi proti vladi in nje avtoriteti; in ker slednjič vsaka država sloni na svojih temeljnih zakonih, obrnne so bile te demonstracije proti avtoriteti države in nje obstojnim pogojem. Torej že tedanje demon- stracije piranske imele so na sebi znak zločina na škodo sodeželanov slovanske narodnosti, na škodo avtoritete vlade in države in na škodo ob- stoječih zakonov. Ali kakor je s kamenom, ki se je jel valiti nizdolu po viseči ravani, da se vali hitreje in hitreje, tako se tudi odnošaji po Istri od onih dni dosledno in rapidno razvijajo v po- gubnem zmislu. Demonstracijam v Piranu proti vidnim znakom državne avtoritete in v zakonih zajamčene ravnopravnosti sledil je v istem mestu tisti sloviti napad na osebe zastopnikov n a r o d a, po kojem napadu sta bila v nevarnosti z d r a v j e in življenje onih mož, koje je izvolila ogromna večina prebivalstva v deželi, da v deželni zbornici varujejo nje koristi in povspeš- jejo vseobčno blaginjo. Od postaje piranske dospeli smo polagoma do postaje Lovran-Moščenice, a sprevoznik in strojevodja na tej vožnji je vedno ona glasovita avita coltura istrska. Pustimo na strani dejstvo, da se je v Lovranu-Moščenicah o- brnila jeza avite colture proti javnemu funkcio- narju, predsedniku volilne komisije, in da je župan- poštenjak sivih las moral na svojem telesu k r v a v o občutiti n r a v avite colture, kajti taki dogodki so postali že tako vsakdanji, da niti ne vzbujajo več ni najmanje senzacije; ah znamenito in značilno je to, da se je srd dru- hall, ki uživa vzgojo avite colture, obrnil proti osebi z a s t p n i k a v l a d e, tako, da isti v Mo- ščenicah ni mogel izvršiti naloženega mu vladnega čina. Avita coltura je torej tu z namerovanim vspehom posegnila v mehanizem javne uprave.

In potem se je nadaljevala vožnja; od po-

staje Lovran-Moščenice dospeli smo v neverojetn naglici na postajo — M a l i L o š i n j! A kar smo doživeli tu, mora pretresti vsakogar, ako ima le mr- vico človeškega čustvovanja v sebi. Ne zahtevajte od nas, da bi primerno označili take čine! Pre- ogorčeno nam je danes bistvo, da bi se mogli, spustivši se v r v f l e k s i j e, ohraniti ono treznost in ono samozatajevanje, ki je neizogibno potrebno o takih prilikah. Zato hočemo za danes navesti le dejstva. Čujmo torej:

Iz Malega Lošinja smo prejeli včeraj nastopno poročilo:

Grozen čin dogodil se je sinoči (2. t. m.) na javnem trgu v Lošnju. — Mladenec O k t a v i j O s t e r m a n n, jedini sin uboge udove, imel se je danes ukrcati kakor mornar na neko ladijo. Poslo- vivši se sinoči od svojih prijateljev, vračal se je domov ob 10. uri zvečer. Spremljala ga je četvo- rica tovarišev. Mladiči so na trgu pod glasom peli hrvatsko pesmico.

Kar hkratu sta stala pred njimi redarja R a d o s l a v i c h in S c o p i n i c h, ter sta po- zvala Ostermanna, naj jima sledi v zapor. Le-ta je vprašal, zakaj to?, na kar mu je redar Rado- slavich odgovoril jednostavno, da ga zapre ter jel pripravljati se, da zveže Ostermanna. Omenjena redarja sta prišla iznenadjenega Ostermanna ter sta ga tirala po trgu do lekarne Colombisa. Tu ju je ponovno prosil Ostermann, da naj ga izpu- stita, ker mu je odpotovati jutrnjega dne. Zastonj! Pač pa mu je redar očital, z a k a j d a j e p e l h r v a t s k i. Na to se je hotel Ostermann osvob- oditi, protestujé proti temu, da ga hočejo zapreti, ko vendar ni nič slabega storil nikomur, kajti pe- vati je slobodno vsakomur, a on niti ni pel na glas. Redar Radoslavich mu je rekel na to, da naj peva italijanski, ako hoče peti, ter je zauka- zal svojemu tovarišu, d a n a j i z v l e č e s a b l j o.

Redar Scopinich, sledeči temu ukazu, je res

tam spodaj v ozki kmetski pregraji, mej bujnim osatom pa se pase — osel.

„K tlom težko od mislij poveša glavó,  
Vmes včasí pobožno pogleda v nebó . . .  
Mirno tako bi se žilo —  
Pégazov ko bi ne bilo!“

Čim ktereга kdaj on nad sáboj uzré,  
Ves besen vam vsakikrat kvišku se vspné;  
Jezno z ušesoma miga —  
„I—a, i—i, a—á!“ riga . . .

Pégaz pa se ustavi tam pod oblaki ter reče osletu:

„Če jaz bi htel tebi približati se,  
Sám moral do tál bi ponižati se . . .  
Tebe bi glava bolela —  
Čast pa bi moja trpela!“

Uméti poléta ti Múzinih kónj  
Nikdar ne boš mogel; ves trud je zastonj!  
Osel ostane le osel,  
Letanje ní njegov posel! . . .

Obzor idej tvojih ne sega čez plot,  
Na uzdi te kratki tvoj vodi gospod.  
Skromen mi sivko moj bodi;  
Kar je nad táboj, ne sodi! . . .

Če hočeš, le rigaj in vpij, kritikuj . . .  
Če Pégaze sodiš, pa pómni in čuj:  
Dete že vsako na vasi  
Osla spozna te po — glasi . . .!“

(Zvršetek pride.)

## PODLISTEK.

## Lirske in epske poezije.

Napisal A. Aškerc.

Prva je lokalizirana v Perzijo, kjer živi pesnik „Firduzi“ ter

„Pesen piše, dolgo, krasno:  
Epos Šah-Namé.“

Broj prijateljev poseča pesnika in Firduzi jim peva svojo pesen.

„Čita pesnik. Glej, in polni  
Kraljev starih vsa se izba,  
Polbogov in borcev bajnih . . .  
Boj se bije, kri se lije  
Za svobodo, dom.“

„Glej . . . z resnicoj laž borí se,  
Z dobrim zlo se bije kléto;  
Tema v boj gre proti luči:  
Z Ormazdom boj bije večni  
Demon Ahriman.“

Vsi poslušalci so polni navdušenja in hvale. Le jeden ne:

„To je stari derviš Mahmud,  
Prérok daleč znan.“

Vštric pred oknom se postavlja  
Mahmud vsak dan sredi ceste;  
Iz očí mu sijé blaznost,  
A iz ust mu vro klevete  
Na Firduzija.

A Firduzi ga — ignorira . . . Tedaj pa mu reko čestilci:

„Nič ne vidiš, nič ne slišiš,  
Kak te psuje nórec tam-le?  
Mirno to trpiš?“

Verz za verzom ti zavija,  
Vse obrača ti narobe  
Kar je belo, vidi črno,  
Kjer je čistost, vidi podlost . . .  
Odgovóri mu!“

Pesnik pa se lahno nasmehlja ter mirno reče:

„Niste Perzi vi?“

„Smili naj se vsak bolnik vam!  
Ni učil tak Zarathustra?  
Derviš Mahmud mi se smili,  
Ker bolán je revež hudo —  
Um mu je bolán!“

Koran zmešal mu je glavo,  
Dražiti ga, greh bi bilo;  
Zbólel svetec bi še huje:  
Kdo vé, kaj bi se zgodilo?  
Kriv pa bil bi jaz!“

Oh, spet vpije in besni tam!  
Vóde, vóde hladne, bratje!  
Tu je vré poln! . . . Poškropite  
Glavo vročo mu! Ostanek  
Piti dajte mu!“

Še bolj naravnost pové Aškerc svoje me- nenje zlobnim in omejenim kritikastrom v bajki „Pégaz in ósel“.

Pégaz plove ko ptič ponosno nad zemljo,

potegnil svojo sabljo in je udaril z isto po nogah nesrečnega Ostermana, da se je siromak takoj zgrudil na tla. V istem trenutku pa je potegnil redar Radoslavich svojo sabljo, ter zabol isto v prsa nesrečnega mladeniča, ležečega na tleh, s tako silo, da je Ostermann izdahnul svojo dušo po malo trenutkih. In še potem, ko je bil Ostermann že mrtev, mahala sta redarja s sabljo po njem kakor besna. Videča, da na tleh ležeči neče ustati, zgrabila sta ga za noge in vlekla sta ga po tleh kakih sto metrov do stražnice, pretè in grozè se mu.

Na to so poslali po zdravnika, ki je konstatoval hladno in mrzlo, da je mladenič mrtev; in razgovarjale se je potem z redarjem Radoslavichem, kakor pravijo, dobro uro.

Po tem junáškem činu šel je redar Radoslavich čisto mirno, kakor da se ni dogodilo nič posebnega, v kavarno društva „Unione“, kjer se sestajajo najbesnejši nasprotniki vsemu, kar je hrvaškega. Sabljo, oskrunjeno nedolžno krvjo, šel je v kavarno, kjer je zahteval čašo piva. Ostal je tam dlje časa. Govori se marsikaj o tem groznem činu, med ostalim tudi to, da jo Radoslavich že dlje časa prežal na Ostermanna, ter da je rekel neki italijanski prvak, da radi hrvaškega pevanja je morale priti do ubojstva.

Ne čudite se, ako vam povem, da se v prvi hip ni storil prav noben korak proti tema dvema občinskima junakoma, kajti, na žalost, pali smo tu tako nizko, da se moramo vprašati strahom: ali je v Lošnju pravica, nočemo reči za Hrvate, ampak za one, ki so na sumu, da so Hrvatje? Drugo jutro še videti je bilo redarja Radoslavicha, ko je šel k občinskemu načelniku, koji poslednji ni ničesar ukrenil proti zločincema. Danes ob 9½ uri videli smo še Radoslavicha, kako se je mirno sprehajal po trgu, bahato pušè svojo cigareto.

To je ogorčilo slednjič tudi naše miroljubno prebivalstvo, ki se je jelo zbirati in groziti. Skupina ljudi šla je potem k okrajnemu glavarju, prošè, da se ubijalca vsaj odstavita od službe in zapreta. Še le po 11. uri predpoludne so zaprli Radoslavicha, popoludne ob 4. uri pa Scopinicha. Vsakdo se vprašuje, zakaj so se oblasti toliko obotavljale, dočim so bile v drugih slučajih hitro pri rokah?!

Ko je imelo priti semkaj italijansko politično društvo za Istro, izrazil se je neki mladenič v šali, da bi bilo dobro zbrati se in klicati „živio“. Občinsko glavarstvo, izvedši o tem, je dalo takoj zapreti onega mladeniča, a politična oblast je hitro rekvirirala spise ter je zahtevala od sodišča, naj se jej prijavi vspeh sodne preiskave, ki se je bila uvela takoj.

Tu gledajo italijanski prvaki na vse mogoče načine, kako bi dražili prebivalstvo proti Hrvatom. A ker se le-ti ne dajo zavesti, misliti je, da so bili izdani strogi ukazi, da je strogo postopati proti vsakomur, ako le izusti hrvaško besedo. Tako je bilo lahko prorokovati, da pride do umorstva radi hrvaškega pevanja! Redarji, postavljeni za to, da vzdržujejo red in čuvajo tuje življenje, so prvi, ki vrše take čine, a menijo, da so se že opravičili, ako trde, da je dotičnik pel hrvaški. Oblast pa, ki bi v takem slučaju morala biti prva na nogah, obotavljala se je vso noč, predno je storila prve korake proti zločincema.

To so gola dejstva, ki pa govore dovolj glasno.

## Goriške stvari.

Priznati treba, da naši Italijani umò varovati svoje koristi v vsakem pogledu, tudi brez ozira na to, da s tem čisto prihajajo v navskrižje z zakoni in z nameni vlade. Najmarkantneje se nam kažejo sedaj poitalijančevalna stremjenja na — goriški pošti. Na goriškem poštнем uradu menijo namreč, da za-nje ne obstoje naredbe ministerstva za trgovino, v kolikor se te naredbe tičejo jednakopravnosti slovenskega jezika.

V poslednji čas je odšlo mnogo pritožeb na c. k. ministerstvo za trgovino radi preziranja slovenskega jezika na poštнем uradu goriškem, kajti mnogi uradniki niti niso veščí temu jeziku. Tem pritožbam je bila posledica ta, da se je odredila preiskava, kateri uradniki in služniki niso veščí slovenskemu jeziku. In glej, o čudež: vsi brez

izjeme so izjavili, da umò zadostno ta jezik za službene potrebe, dasi je notorično in vsakomur znano, da mnogi uradniki niti pojma nimajo o slovenskem jeziku. Pri tem pa še nismo poštevali onih iz južne Tirolske v Gorico dovedenih listonošev in služnikov, ki ne umò nobenega drugega jezika razun italijanskega, vsled česar tudi niso mogli dobiti službe v svoji lastni domovini. Čudno to: na Tirolskem ne mogo dobiti službe — če prav so domačini in rojaki — ker ne govore drugega deželne jezika, za Gorico pa so dobri, dasi so tu jezikovne razmere bolj zapletene nego pa na Tirolskem. Mi menimo se svojimi primitivnimi nazori: ako trebam javnemu služabniku na Tirolskem, da je vešč italijanskemu in nemškemu jeziku, potem velja v isti meri potreba na Goriškem, da sleherni javni služabnik bodi vešč tudi — slovenskemu jeziku. Pomisliti treba, da v Gorico prihajajo same slovenske pošte in da imajo poštni uradniki posla večinoma se slovenskimi strankami. Nadaljni dokaz za to, kako daleč seza zagriženost italijanskih uradnikov, nam je dejstvo, da se isti branijo izdavat slovenske prejemnice o poštних pošiljках z slovenskim naslovom vzlic dotični naredbi ministerstva za trgovino. V tem pogledu je nedavno temu zopet neki ugledni slovenski patrijot odposlal pritožbo visokemu ministerstvu za trgovino.

Italijani pa ne vedo samo po uradih, kje je njihova korist, ampak tudi na narodno-gospodarskem polju. Koliko se že je pisalo in govorilo o nenasični tržiški ravani (agro monfalconese), ki je požrla že milijone? Ker so se slovenski deželni poslanci tako spametovali, da so bogatim interesom Agra monfalconese jeli odrekati nadaljne stotisočake — kajti vsi ti stotisočaki so le tem bogatašem na korist, dočim se mali posestniki le ugonobljajo po namakanju tržiške ravani — so se pa oni milijonarji, podpirani od vplivne strani, obrnili naravnost do vlade radi subvencije.

V minolem tednu vršilo se je posebno zborovanje konsorcija za namakanje tržiške ravani in sicer pod predsedništvom onega, ki je najbolj interesovan pri tem — večkratnega milijonarja Dottorija. Le-ta je prijavil, da nameruje vlada dovoliti konsorciju iz melioracijskega zaklada za nadaljevanje del subvencijo 446.666 glod. 66 novč. in brezobrestno posojilo 223.333 gold. 34 novč., skupno torej 670.000 gl. Dr. Conte Tullio je predlagal na to, naj se ne sklepa o tem, ker ministerstvo še ni rešilo njegove, v sporazumljenju z drugimi konsortisti uložene pritožbe za izplačanje deležev. Ta predlog pa se je odklonil z ogromno večino, a vsprejel se je oni odbora, da se vsprejme predlog vlade. Nadalje se je vsprejel — vzlic vsem protestom malih posestnikov — predlog odbora, da se bodo, začeni s letom 1896. pa do 1899. od konsortistov pobirali letni prispevski po 1 glod. 70 nč. za vsak campo=1015 kvadratnih metrov, da se na ta način poplača dolg konsorcija pri tržiški podružnici kreditnega zavoda v znesku 194.645 goldinarjev.

Vladi je torej namen, darovati skoro ¾ milijona bogatim posestnikom tržiške ravani. Ista pa bi storila veliko večo korist furlanskemu nižavju, ako bi te svote porabila za uravnavo rek in hudournikov, ki skoro vsako leto provzročajo povodnji v deželi. Milijonarji Dottori in družba naj si sami namakajo svoja polja, saj imajo sredstev dovolj za to.

Toda Italijani vedo, kje je njihova korist. Kjer se nadejajo, da dosežejo kaj, tam jim ni nobena pot pretežavna. Kakor znano so slovenski poslanci v državnem zboru stavili nujni predlog, da naj se dovoli državna podpora furlanskim občinam, ki so trpele vsled povodnji. Ta predlog se je vsprejel soglasno. Kmalo za tem so se zastopniki občine Verse obrnili do slovenskih poslancev radi uravnave reke istega imena. Po takem ima italijansko kmečko prebivalstvo več zaupanja do slovenskih, nego pa do svojih lastnih poslancev. Italijanski poslanci pa se zato maščujejo nad slovenskimi s tem, da delajo večne ovire, da kolikor le možno zavlačujejo že zagotovljeno gradnjo železnice Gorica-Ajdovščina.

Po „Agramer Tagblattu“.

## Politiške vesti.

V TRSTU, dne 5. avgusta 1896.

**Ministerski predsednik grof Badeni na Kranjskem.** Predvčerajšnjem stopil je ministerski predsednik grof B a d e n i na kranjska tla. Dospel je na krasni naš Bled. V Lescah je bil slovesen vsprejem, a na Bledu samem so se vršila slovesna otvoritev letovišča, sijajen koncert, vsprejemanja in slavnost na jezeru. Na večer je pevski zbor blejski priredil podoknico ministerskemu predsedniku, in potem je bil ples.

Včeraj predpoludne pa je došel grof Badeni v Ljubljano. Na kolodvoru so ga pričakovali vojaški in civilni dostojanstveniki, državni in občinski. Župan Hribar je v prekrasnem govoru pozdravil visokega gosta. Ob 9. uri se je pričelo ogledovanje mesta, ob 11. uri pa je bilo vsprejemanje deputacij. Toliko ob ogledovanju mesta, kolikor pri vsprejemanju mnogobrojnih deputacij, kazal je gospod ministerski predsednik — tako posnemamo iz ljubljanskih listov — veliko zanimanje za naše razmere in je izpraševal deputacije o raznih stvareh. Zatrdil da je, da se bode vlada ozirala na izražene želje in potrebe dežele kranjske. Popoludne je grof Badeni obiskal prevzvišenega kuzoškofa ljubljanskega.

**Krečansko vprašanje.** Glasom najnovejših poročil evropske države še niso složne v tem, da-li naj bi oblegale obrežja Krete. V tem pa, ko diplomatje razpravljajo in Turčija ne stori ničesar v pomirjenje Krečanov, počenjajo Turki mirno svoje krutosti na kristijanih, ki so jim takoreč izročeni na milost in nemilost. Tu bi bilo vendar treba nekoliko več enerģije in naglega posredovanja.

**Konec izgredov v Curihu.** Iz Curiha poročajo: Včeraj (3.) odslovljeni so bili vojaški-pešci, ki so bili pozvani pod orožje zaradi izgredov proti Italijanom. Danes bodo odslovljeni tudi konjiki. Zaprte izgrednike stavili so skoro že vse na svobodo. Italijanski delavci, kolikor jih je ostalo v Curihu, pričeli so zopet delati na zgradbah.

## Različne vesti.

**Zločin v Lošnju in tržiško oficijozno in ne-oficijozno časopisje.** O dogodku v Lošnju, o kó-jem govorimo mi danes že v tretje, molčijo še vedno sicer o vsaki malenkosti dobro obveščene in gostobesedne oficijozne in neoficijozne novine tržiške. To soglasje v molčanju je zopet dokaz o prečudnih razmerah na Primorskem. Ne daj Bog, da bi se kaj takega zgodilo v Pazinu ali Buzetu! To bi bilo vrisča, hrupa, ovadeb, razburjenja in hujskanja! Altro che izmišljena „barbaratva“ šempolajska in proseška!

**Demonstracija proti koračnici Radeckega.** Predsinočnjem svirala je v javnem vrtu glasba 87. pešpolka pod vodstvom kapelnika Pehela. Med drugim je godba svirala tudi koračnico Radeckega. Patrijotični del občinstva je navdušeno ploskal tej koračnici; drugi del pa — to je oni del, ki je nedavno temu demonstrativno ploskal poznanim, Slovence izzivajočim in državo žalečim pesmim — je žvižgal!! Tudi ta demonstracija se lepo podaja v okvirju naših odnosajev. Ne kličemo sicer po policiji, le radovedni smo, da-li so koga zalotili povodom te protiavtstrijske demonstracije.

**Ali ste ga čuli?** Na drugem mestu poročamo o demonstraciji, ki jo je predsinočnjem uprizorilo „rudeče“ občinstvo tržiško proti koračnici, ki vzbuja v prsih Avstrijcev najsijajnejše spomine o hrabrosti naše vojske v burnih in viharjih časih. Take demonstracije govore kar cele knjige, kako si izvestna gospóda tolmačijo lepi in za naše mesto častni rek „la fedelessima“. Značilna je tudi ta zadnja demonstracija, a nič manje ni značilen način, kakor o njem poroča najbolj čitano in najbolj priljubljeno glasilo tržiško: „Il Piccolo“. Take stvari treba čitati, konkluzija pride potem sama po sebi. „Il Piccolo“ piše v včerajšnji svoji številki: „Včeraj med koncertom vojaške godbe doživeli smo neljub dogodek. Ker je občinstvo ploskalo nekemu opernemu komadu, odzval se je kapelnik Pehel s tem, da je dal svirati nekaj, kar gotovo ni bilo operni komad in česar gotovo ni zahteval svojim ploskanjem nikdo onih, ki so hoteli, da se ponovi oni operni komad. To je izzvalo proteste, dasi se je moralo videti naravno, da je vojaška godba hotela ugoditi svojemu občinstvu

in lastnikom kavarne, ki toli rado najemljejo vojaške godbe, da, naročajo jih celo od zunaj in to iz golega predsodka proti domačim godecem. Ker pa je bilo tudi taci, ki so jeli reagovati ploskaje z rokami, ostavili so nekateriki mesto koncerta, in med temi tudi mnoge dame."

Ali ste ga čuli kakó odkrito nam pripoveduje „Il Piccolo“, da on in prijatelji ne morejo in ne marajo čuti avstrijskih patrijotičnih pesmi?! Kajti to je gotovo, da so „Piccolovi“ rudeči prijatelji demonstrovali le zato, ker jih koračnica Radeckega spominja na one čase, ko je slavni ta general pokoril vsikdar uporne — „Piccolove“ prijatelje, ki so še danes tej rudeči družbi uzor v pogledu patrijotizma! Dobro pa je, da je „Piccolo“ sam jel razlikovati med svojim in avstrijskim občinstvom, dobro je, da je povedal enkrat naravnost, da žali njegovo družbo to, kar vnema avstrijska srca, da žali njegovo družbo vse ono, kar nas spominja na potoke krvi, ki so jo prelili avstrijski narodi proti onim nikdar zadovoljnim in upornim življem, kojih epigoni, to- in onostran črno-rumenih kolov, sovražijo našo državo istotako, kakor so jo sovražili njih predniki.

Dobro je tako! Le odpeti naj hodijo po ulicah „Piccolo“ in družba, da bode vsaj mogel videti vsakdo, kaj nosijo pod svojo suknjo.

**Za lokalno železnico Gorica-Ajdovščina.** Deželni odbor goriški sklical je bil na 3. t. m. zastopnike občin in interesovane zasebnike v sejo, da se posvetujejo, kakó naj interesantje pokrijejo svoto 50.000 gld., potrebnih za lokalno železnico Gorica-Ajdovščina. Seja bila je v Gorici v dvorani deželnega odbora. Zbor je izvolil poseben odbor, ki naj prevdarja o tej stvari. V ta odbor so bili izvoljeni gg.: deželni glavar grof Fran Coronini kakor predsednik, in člani Angelo Casagrande v Ajdovščini, Josip Mullitsch (Mulič) v Gorici, Josip Pavlica, župan v Rifembergu, Ferdinand Perozzi v Dornbergu, Josip Vidmar, župan v Lokavcu in Matej Zavnik, župan v Biljah.

**Iz sv. Križa pri Trstu** nam pišejo: Danes mi je beležiti, da začetkom prihodnjega tedna se prične zopet poučevanje v našem pevskem društvu „Skala“.

Dolgo si spala draga „Skala“, pogrešal te je marsikdo, a vzbudila si se zopet, da pokažeš, da si še živa, da nisi umrla kakor je mislil nekaternik z vso zadovoljnostjo.

Da se je naše društvo zopet prebudilo, je v prvi vrsti zasluga gospoda Janeza Čaharije iz Nabrežine, ker je dovolil svojemu korespondentu — ki je zajedno tudi pevovodja —, da bode isti poleg svojih opravkov tudi poučeval petje v našem društvu, in sicer brezplačno. Naše društvo se pa po možnosti skaže hvaležno gospodu pevovodju za njegov trud.

Podpirajte, kdor le more, da se toliko bolj utrdi vez med Križem in Nabrežino!

V to pomozi Bog!

**Kriškim dekletam!** V nedeljo dne 9. avgusta bode v Sv. Križu lepa cerkvena slavnost. Procesija bode s kipom Lurdske Matere Božje, kakor lani in predlanskem. Na tej slovesnosti, upam, da bodo navzoča tudi domača dekleta. Lani in predlanskem ni vas bilo, mesto vas bila je dolga vrsta belo oblečenih deklet s tanjčico na glavi. Kje so pa Križanke? sem si mislila. Da ne bi tudi letos kdo povpraševal po domačih dekletah, pridite raje v lepi beli narodni noši!

Verujte meni, drage moje, da pajčolan ne pristojta zagorelemu licu! Ve ste kmetice, ne morete imeti bele kože v obrazu, ker delate po solacu in vrhu tega še hodite gologlave brez potrebe. Vedite torej, da tisti vaš „velo“ vam prav nič ne pristojta. Bela ruta pa lepo pristojta vsaki ženski. Hočete biti lepe? Pa se delate same grde! Ko bi ve vedele, kako lepe ste v okoličanski obleki in kako grde ste nekatere v pajčolanu („velu“), gotovo bi se ne smesile same sebe. Pokažite svetu, da se znate lepotičiti z obleko, ki vas res dela lepe, ne pa s tako obleko, ki vas pači. S tem pokazete tudi, da ste vrle Slovenke, ne pa cikorijske. Ne strašite se, če se kdo jezi na vas! Kaj radi dveh treh bode smeli reči ptujci, da je vsa cikorijska?

Na svidenje v nedeljo, vrla domača slovenska dekleta, v lepi okoličanski noši!

**Z zgornjega Krasa** nam je došlo sledeče poročilo: V zadnji „Soči“ od 1. avgusta t. l. omenja dopisnik s Krasa nekaj o pomanjkanju učiteljev v sežanskem šol. okraju, pristavljajoč, da dobi učitelj takoj 400 gld. letne plače, in če nima brezplačnega stanovanja, pa dobi 80 gld. stanarine itd. Da je v tem šol. okraju več učiteljskih mest praznih, temu ni vzrok edino pomanjkanje učiteljev, temuč tudi velika draginja živila na Krasu; draginji pa je vzrok bližnji Trst, kamor se proda sleherna stvar, ki se dá spraviti v denar.

Na Tolminskem, pa tudi drugod, izhaja se lažje s 300 gld. letne plače, kakor na Krasu s 400 gld. Poleg tega so na Krasu še slaba šolska poslopja in učiteljska stanovanja. Šole zidajo le počasi, ker primanjkuje denarja. Drugod so dobre, studenčne vode; teh na Krasu ni. Zato učitelj dobro premisli, prej kakor prosi v te kraje za razpisano mesto. Ako prevdarimo tu navedene okolnosti, lahko rečemo, da so kraški učitelji z ozirom na draginjske razmere najslabše plačani med vsemi drugimi šolskimi okraji. S številkami in besedo se marsikaj olupša, a stvar ostane le taka, kakoršna je v resnici. Resnicoljub.

**Občina, ki spremeni svoje ime.** Ministerstvo za notranje stvari dovolilo je, da sme občina Velika Loka, političnega okraja Litijskega na Dolenjskem, spremeniti svoje ime v „Žalina“. Nemci so za jedva porojeno „Žalino“ že skovali spako „Schalna“.

**Blaga srca.** Minolega meseca zadela je kap na možganih tukajšnjega tramvajevega sprevodnika Rucksiederja, oženjenega in očeta treh otročičev. Mož je zblaznel in moral je torej iz službe, ko je bil vršil že preko 12 let. Žena in otroci bočili so se z največjo bedo, kajti oče in reditelj bil je v bolnišnici, žena pa ni mogla zaslužiti niti toliko, da bi zadoščalo za vsakdanjo pičlo hrano. Ker se slavno ravnateljstvo tržaškega tramvaja ne briga za bive svoje zveste služnike, kadar niso več sposobni za službo, poginola bi bila ta osiročena obitelj od glada, da ni našla angelja-rešitelja v osebi Elije Trevesa. Ta gospod, ki je varuh kakim 80 sirotam, zavzel se je tudi za bedno obitelj R.-a. Da pomaga kolikor možno izdatno, obrnil se je do R.-jevih tovarišev, sprevodnikov in služnikov tržaškega tramvaja in, dasi so ti ljudje malimi izjemami skoro vsi siromaki v pravem smislu besede, nabrali so vendar takoj 30 gld. 69 nč. v podporo bedne obitelji blaznega tovariša R.-ja. To je dokaz o blagih, sočutnih srcih teh siromakov. V čast jim bodi plemeniti čin!

**Degradovan general.** Častno sodišče skupnega vojnega ministerstva na Dunaju je dne 3. t. m. razsodilo, da je upokojeni general honvedov (ogerskega domobranstva) in bivši poveljnik honvedske brigade, Andor pl. Huberth ob svojo šaržo in dovolilo le, da sme še nadalje uživati svojo mirovino. Vzrok tej degradaciji je iskati v tem, da je govoril Huberth neresnico o vzroku svojega vpokojenja, trdivši, da je bil vpokojen proti svoji želji. Minister Fejerwary pa je dokazal, da je bil uložil Huberth pismeno prošnjo za svoje upokojenje, ker se je brzkone bal posledic, ker je bil nedavno kakor predsednik častnemu sodišču razsodil, da rezervni častnik ni onečaščen, če je bil obsojen zaradi žaljenja Nj. Veličanstva. Slutil je torej, da bode zaradi te svoje razsodbe umirovljen tudi proti svoji volji, in zato je rajše prosil za umirovljenje, kar ga je bilo menda sram priznati, ker je stremil po popularnosti izvestnih madjarskih krogov kakor „žrtev“ krutih odnošajev.

Tudi taki generali à la Andor Huberth so vidni znaki, kako podivjali so politički odnošaji na Ogerskem in kako grozno se zgublja tam pravi pojmov o dolžni lojalnosti in spoštovanju do krone in dinastije. Ako že v vojski menijo, da to ni onečujoče, ako je bil častnik obsojen radi žaljenja Njegovega Veličanstva, potem bi nosili le vodo v morje, ako bi hoteli še nadalje označevati take odnošaje. Tu treba hitrega in radikalnega leka.

**Upor v budimpeštanski kaznilnici.** Nekaj dni že vre med kaznenci v Budimpeštanski ječi tako, da se je bati „revolucije v kaznilnici“. Državno pravdnništvo odredilo je namreč strogo nadzorovanje jetnikov, da ne bi se morda koji kaznenec izmuznil iz zaporu, kakor sta n. pr. ušla Affendakis in tovariš Kazar. Ta strogost sevé ni ugajala ujet-

nikom, kajti dotlej počenjali so v zaporu brzkone, kar se jim je zljubilo. Naprosili so zatorej državno pravdnništvo, da naj bi preklicalo te stroge naredbe, kajti „v nasprotnem slučaju bi morali pomoriti vse jetniške paznike, ker ni možno nadalje prenašati samooblastnosti jetničarjev“. (!) Takó torej pišejo kaznenci državnemu pravdnistvu v Budimpešti, v glavnem mestu one dežele, ki slavi tisočletnico svoje — izposojene kulture! Taka barantanja in pogajanja med zločinci in oblastmi govoré jasno, da so na Madjarskem zares — madjarski odnošaji!!

Da pa vendar ne bi kaznenci nadvladali državno pravdnništvo, odredilo je isto, da je staviti 20 kolovodij izmed kaznencev v verige in jih zapreti v posamične celice. Toda vsi ostali jetniki — kakih 200 jih je — izjavili so se solidarne z istimi. Ta eneržija kaznencev dela izvestno mnogo preglavice državnemu pravdnistvu. Vsa stvar je gotovo vredna, da bi jo — izložili na milenijski azstavi!

**Srebrn goldinar v želodcu.** Te dni vozila se je neka po prilici 40letna ženska iz Novega v Dalmaciji na parniku „Sokol“ na Reko. Žena bila se je namenila na božjo pot na Trsat. Med vožnjo prišlo je ženski slabo vsled guganja parnika. Bljuvala je, kakor da hoče ves drob iz nje. In izblula je vse, kar je imela v želodcu, in med tem je bil celó — jeden srebrn goldinar! Ta srebrnjak je bila žena pred par dnevi pogoltnila po naključju. Kdo zna, kakšna huda bolezen bi se bila še razvila v njej, da je ni „pomorska bolezen“ osvobodila neprebavljivega predmeta.

**Sodnijsko.** 20letni natakak Matej Mazzoleni iz Dalmacije je dobil predvčerašnjem pred tukajšnjem sodiščem zaradi težkega telesnega poškodovanja štiri mesece ječe. Ranil je dne 20. junija t. l. na novem trgu z nožem svojega tovariša Aloj. Cominottija, hoté maščevati se, ker ga je bil Cominotti prejšnjega ene obrekoval pri gospodinj, pri koji sta prenočevala in ga po vrhu še pretepel.

33letna Vincenca Švigel iz Senožškega okraja, hči siromašnih starišev, imela je kljub temu tako vzgojo, da bi se bila mogla posvetiti učiteljskemu stanu. Toda lahkomišelnost ženska zašla je na kriva pota in sleparila lahkoverne ljudi, kjer je le mogla. Mnogo je žrtev te prekanjene ženske v Trstu in v Ljubljani. V Trstu n. pr. napravila je bila kupno pogodbo za neko gostilno v ulici Valdirivo, dasi ni imela niti novčiča v premoženju. Slednjič je pobegla z mešetarjem Š. iz Trsta v Ljubljano, češ, da ide po denar. Tam se je par nastanil v hotelu kakor mož in žena, pod izmišljenim imenom, a tam so ju tudi prijeli in poslali v Trst. Mešetar Š. je bil stavljem predvčerašnjem po končani razpravi takoj na svobodo, ker je sedel že 4 mesece v preiskavi, Švigljeva pa je dobila šest mesecev težke ječe.

23letni težak Anton Antončič iz Trsta, pristojen v Postojino, dobil je predvčerašnjem zaradi težkega telesnega poškodovanja deset mesecev težke ječe. Napal in ranil je dne 9. junija t. l. svojega načelnika, na kojem se je hotel maščevati.

**Koledar.** Danes (6.): Gospodova spremenitev na gori. — Jutri (7.): Kajetan, spozn.; Donat, škof. muč. — Zadnji krajec. — Solnce izide ob 4. uri 53 min., zatoni ob 7. uri 18 min. — Toplota včeraj: ob 7. uri zjutraj 23,5 stop., ob 2 pop. 30,5 stop. C.

## Narodno-gospodarske stvari.

### Nasvet našim vinogradnikom.

(Zvršetek.)

Prej sem omenil, da nam je zbirati lepih žlahtnih razvrst. Dandanes so med breskvami posebno na glasu nove ameriške vrste, kakor n. pr. „Amsden“, zori junija; „kralj Humbert“, zori julija; „lepota iz Badna“, zori avgusta; „princezinja Marija“, zori koncem avgusta in početkom septembra; potem priporočila vredna je tudi „kraljica sedmih vrtov“ (Reine de Vergers), zori septembra. Nove ameriške vrste breskev so večinoma zgodnje, so tudi rodovitne in lepe, in kar je posebno dobrega pri njih: niso tako občutljive za mraz in druge nezgode, ker so vzgojene iz semena. Občutljivejšje razvrsti so poginile v mrzlejšem ameriškem podnebju in tako so se širile potem le trdnije. Kakor nas Američani prekašajo v drugih strokah, tako nas tudi že v sadjarstvu, kajti v severni Ameriki,

— Tiskarna Dolenc v Trstu.